

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Блюмин С.Л. Моделі і методи прийняття рішень в умовах невизначеності / С.Л. Блюмин, ЛЕГІ, - 2001, - 139 с.
2. Орлов А.І. Теорія прийняття рішень Навчальний посібник. / Орлов О.І. - М.: Березень, - 2004.
3. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навч. посібник. — К.: ЦУЛ, 2002. — 420 с.
4. Дуброва О. С. Особливості феномену ризику на сучасному етапі господарювання // Проблеми формування ринкової економіки: Міжвід. Наук. збірник. Вип. 10 / Відп. ред. О. О. Беляев. — К.: КНЕУ, 2002. - 326 с.
5. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навч. посібник. — К.: Центр навч. літ., 2003. — 188 с.
6. Трухаев Р.И. Модели принятия решений в условиях неопределенности. – М.: Наука, 1981. – 258 с.
7. Батищев Д.И. Многокритериальный выбор с учетом индивидуальных предпочтений / Д.И. Батищев, Д.Е. Шапошников. – Нижний Новгород, ИПФ РАН, 1994. – 92 с.
8. Баранов В.В. Процессы принятия управленческих решений мотивированных интересами. – М.: Физматлит, 2005. – 296 с.
9. Микони С.В. Многокритериальный выбор на конечном множестве альтернатив. – С-Пб.: Лань, 2009 – 272 с.
10. Розен В.В. Математические модели принятия решений в экономике. – М.: Высшая школа. – 2002. – 288 с.
11. Шарко М.В., Копосов Г.А., Буренко Ю.А. Диверсифікація функціональних стратегій переробляючого виробництва // Економіка і регіон. № 2 (25) 2010. - С. 54-58

УДК 330.131.5:658:63

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
КООПЕРАТИВІВ**

*Ширенко В.Б. – к.е.н, доцент,
Петлюченко В.В. – здобувач, Херсонський НТУ*

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання більшості сільськогосподарських кооперативів характеризуються складним фінансовим станом та загостренням конкуренції, що обумовлює необхідність пошуку засобів забезпечення їх ефективного функціонування. Визначальним фактором продуктивної діяльності сільськогосподарських кооперативів є їх конкурентоспроможність, від ефективного управління якою залежить здатність цих сільськогосподарських підприємств конкурувати на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Управління конкурентоспроможністю кооперативу спрямоване на формування і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення його життєдіяльності в економічній сфері. Головним завданням управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів є забезпечення формування господарських зв'язків за будь-яких змін у внутрішньому середовищі.

Стан вивчення проблеми. Вагомий внесок у дослідження конкуренції й теоретичних основ та практичних питань управління конкурентоспроможністю внесли такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як І. Ансофф, З. Борисенко, В. Герасимчук, А. Градов, В. Дикань, Ф. Котлер, О. Кузьмін, І. Піддубний, М. Портер, А. Романов, І. Решетникова, А. Томпсон, Р. Фатхутдінов, О. Шнипко, А. Юданов та ін. Проте, незважаючи на велику кількість досліджень, залишається предметом дискусій і обговорення науковців сутність управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів.

Завдання і методика досліджень. В умовах розвитку ринкової економіки постає потреба узагальнення теоретичних та методологічних підходів до формування системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів, яка б сприяла підвищенню ефективності господарської діяльності кооперативів та дозволила покращити їх конкурентне становище на ринку. Загальною методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, також використані загальнонаукові методи теоретичного й емпіричного пізнання: аналіз і синтез, принципи логічного і системного аналізу.

Результати досліджень. Досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємства можливе за умови його ефективного управління. У загальному розумінні управління конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання – це цілеспрямований вплив на чинники й умови, які її формують в існуючому конкурентному середовищі [1].

Відповідно до визначення І.О. Піддубного і А.І. Піддубної управління конкурентоспроможністю підприємства можна представити як напрям менеджменту, спрямований на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення життєдіяльності цього суб'єкта економічної діяльності [2]. Р.Є. Мансуров вважає, що ця діяльність, направлена на формування ряду управлінських рішень, які повинні бути спрямовані на протистояння можливим зовнішнім впливам для досягнення лідерства відповідно до поставлених стратегічних завдань [3].

О.Є. Кузьмін і Н.І. Горбаль під управлінням конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання розуміють ті аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають політику у сфері створення реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі і відповідальність у даній сфері діяльності, що реалізуються за допомогою таких засобів, як планування конкурентоспроможності, оперативне управління нею, її забезпечення й підвищення в рамках певної системи конкурентоспроможності [4]. На думку Л.В. Балабанової, управління конкурентоспроможністю - це сукупність управлінських дій, спрямованих на дослідження діяльності активних і потенційних конкурентів, їх сильних і слабких сторін, а також розробку конкурентних стратегій, що забезпечують формування й підтримку довгострокових конкурентних переваг [5].

М.М. Галелюк стверджує, управління конкурентоспроможністю як конкретну функцію менеджменту, що реалізується через здійснення загальних фу-

нкцій з метою підтримання та підвищення конкурентоспроможності підприємства та його товарів, що є складовим єдиної системи [6]. Оскільки конкуренція є рушійною силою розвитку суб'єктів і об'єктів керування суспільства в цілому, Р.А. Фатхутдінов управління конкурентоспроможністю визначає як «процес управління суб'єктами своїми конкурентними перевагами для утримання перемоги або досягнення інших цілей у боротьбі з конкурентами за задоволення або суб'єктивних потреб у рамках законодавства або в природних умовах» [7].

Думки інших авторів щодо інтерпретації поняття «управління конкурентоспроможністю» представлені в табл.1.

Таким чином, дійшли висновку, що управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів являє собою діяльність щодо формування ряду управлінських рішень, які спрямовані на систематичне вдосконалення продукції, постійний пошук нових каналів збуту, нових груп покупців, поліпшення реклами, а саме, на створення довгострокових конкурентних переваг.

Таблиця 1 – Визначення поняття «управління конкурентоспроможністю» підприємства

Автор	Визначення
Г.С. Бондаренко [8]	Систематичний, планомірний і цілеспрямований вплив на систему конкурентоспроможності з метою збереження її стійкості чи переведення з одного стану в інший за допомогою необхідних і достатніх способів і засобів впливу.
О.Є. Кузьмін [9]	Сукупність важелів і способів впливу на сфері створення й реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі і відповідальність суб'єктів господарювання, що реалізуються за допомогою сукупності управлінських засобів.
Н.А. Савельєва [10]	Управління процесом формування, підтримки конкурентних переваг та подолання конкурентних слабостей.
С.А. Аблязова [11]	Сукупність таких понять: організація управління, процес управління, інформація. Ефективність організації управління в значній мірі залежить від формування цілей управління.
Т.П. Решетнікова [12]	Основні напрями управління конкурентоспроможністю полягають: у проведенні маркетингових досліджень потенційних можливостей та результатів господарської діяльності суб'єктів ринку, а також у дослідженні вимог ринку і ступеня їх задоволення суб'єктами ринку; у проведенні кількісної оцінки, аналізу та прогнозування рівня конкурентоспроможності суб'єктів ринку; у розробці нормативів конкурентоспроможності.

Джерело: власні дослідження.

Виходячи з цього, суб'єктом процесу управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів виступає керівна ланка, що використовує наявні управлінські технології при створенні та збуті продукції тощо. Під об'єктом управління розуміються елементи внутрішнього середовища кооперативу, необхідних для вирішення завдань забезпечення конкурентних позицій у процесі створення та збуту товарів, який здійснюється на основі системи знань та навичок суб'єктів управління, обов'язково враховуючи потреби споживачів. Результатом взаємодії суб'єкта і об'єкта управління є формування стратегій і тактик конкуренції кооперативу.

Метою управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів є забезпечення умов успішного функціонування кооперативу в конкурентному середовищі та створення конкурентних переваг стосовно інших сільськогосподарських кооперативів за будь-яких економічних, соціальних та інших змін. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів відбувається на трьох рівнях: оперативному, тактичному та стратегічному (рис.1).

Рисунок 1. Рівні управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів

На оперативному рівні відбувається процес управління конкурентоспроможністю продукції. Тактичний охоплює формування конкурентоспроможності кооперативу загалом. Стратегічний рівень включає дослідження та розвиток конкурентоспроможного потенціалу, який складається з: маркетингового, ресурсного, інноваційного, творчого та ринкового потенціалу кооперативу. Між цими рівнями існує взаємозв'язок і взаємозалежність. Це означає, що конкурентоспроможність продукції та конкурентоспроможного потенціалу впливає на здатність кооперативу конкурувати на ринку.

Процес управління конкурентоспроможністю носить циклічний, відносно замкнений характер. Він розпочинається з постановки мети, завдань і закінчується досягненням певного результату. На основі отриманої інформації про результати конкретизуються і уточнюються раніше поставлені завдання, встановлюються нові, можливо, висувається нова мета і цикл починається знову [13].

У результаті проведеного дослідження встановлено що процес управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів складається з таких етапів: планування та організація процесу забезпечення конкурентоспроможності кооперативу; розроблення планів виробництва конкурентоспроможної продукції, методів стимулювання персоналу та прискорення технічного розвитку кооперативу; контроль та відповідальність за виготовлення конкурентоспроможної продукції; визначення ступеня досягнення конкурентоспроможності кооперативу, оцінка ефективності управлінських рішень та формування напрямів діяльності управління.

Дослідження процесу управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів дає змогу виокремити найважливіші функції управління, створення методів менеджменту. За їх допомогою система управління

впливатиме на працівників, забезпечуючи їхню активність, координуючи діяльність, спрямовуючи на досягнення рівня конкурентоспроможності. До функцій управління відносять:

- аналіз показників, які характеризують конкурентоспроможність продукції, потенціал та ринкову активність кооперативу;
- планування, що містить у собі розробку стратегії з метою покращення конкурентної позиції кооперативу на ринку;
- організація заходів щодо реалізації розробленої конкурентної стратегії;
- мотивація персоналу кооперативу за допомогою матеріального та морального стимулювання працівників для досягнення конкурентних переваг;
- контроль за виконанням розробленої конкурентної стратегії кооперативу.

На нашу думку, виконання функцій управління конкурентоспроможністю кооперативу повинно бути спрямоване на досягнення ефективних показників господарської діяльності.

Висновки та пропозиції. Світова криза загострила важку ситуацію в конкурентній боротьбі підприємств сільського господарства. Проблема управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів стає нагальною, тому при визначенні основного напрямку формування системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів треба сконцентрувати увагу на стратегічних пріоритетах системи менеджменту, забезпечуючи таким чином розроблення і реалізацію перспективних конкурентних переваг.

У процесі дослідження було здійснено теоретичний аналіз управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів. Сутність авторського розуміння управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів визначається у формуванні ряду управлінських рішень, які спрямовані на систематичне вдосконалення продукції, пошук каналів збуту, нових груп покупців, реклама, а саме, на створення довгострокових конкурентних переваг.

У ринкових умовах це складне завдання може бути вирішено шляхом формування моделі ефективної системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів. Однією з перспектив подальших досліджень може бути вивчення механізму управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських кооперативів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Тарнавська Н. Побудова концепції управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання на засадах інноваційного розвитку /Н. Тарнавська/ Економіст. – 2010. – №9. – С. 30–41.
2. І.О. Піддубний, А.І. Піддубна Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства /І.О. Піддубний, А.І. Піддубна/ Х.: ВД «ІНЖЕК». – 2004. – 264 с.
3. Мансуров Р.Е. Об экономической сущности «конкурентоспособность предприятия» и «управление конкурентоспособностью предприятия» /Р.Е. Мансуров/ Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. - №2 (52). – С. 91–94.

4. О.Є. Кузьмін, Н.І. Горбаль Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства навч. посібник [для студ. спец. «Міжнародна економіка»] / О.Є. Кузьмін, Н.І. Горбаль. – Львів: Компакт-ЛВ. – 2005. – 304 с.
5. Балабанова Л.В. Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга: [монография] / Л.В. Балабанова, А.В. Кривенко. – Донецк: ДонГУЭТ им. М.Туган-Барановского. – 2004. – 147 с.
6. Галелюк М.М. Система управління конкурентоспроможністю машинобудівного підприємства / М.М. Галелюк / Вісник економічної науки України. – 2008. - № 2. – С.14–27.
7. Фатхутдинов Р.А. стратегический менеджмент: [учебное пособие] / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ЗАО «бизнес-школа» Интел-Синтез. – 2004. – 304 с.
8. Бондаренко Г.С. Управління конкурентоспроможністю автотранспортного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. «Підприємництво, менеджмент та маркетинг» / Г.С. Бондаренко. – Х. – 2001. – 19 с.
9. Кнорринг В.И. Теория, практика и искусство управления / В.И. Кнорринг/. – [2-е изд., изм. и доп.]. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФРА-М). – 2001. – 528 с.
10. Савельева Н.А. Управление конкурентоспособностью фирмы; учебник / Н.А. Савельева/. – Ростов н/Д: Феникс. – 2009. – 382 с.
11. Аблязова С.А. Механизм управления конкурентоспособностью винопродукции / С.А. Аблязова/ Культура народов Причерноморья. – 2006. - № 85. – С. 10–13.
12. Решетнікова Т.П. Організаційно-економічні методи управління конкурентоспроможністю підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Т.П. Решетнікова/ – Донецький нац. ун-т. – Донецьк. – 2003. – 16 с.
13. Чупир О.М. Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю будівельних компаній / О.М. Чупир/ Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 35. – С. 186–190.

УДК 65.014.1:69

ОСНОВНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

*Шукліна В.В. – к.е.н., доцент,
Височкіна М.Ю. – Херсонський національний технічний університет*

Постановка проблеми. Будівництво є однією з найбільш важливих галузей вітчизняної економіки. Його стан багато в чому визначає рівень розвитку суспільства та його продуктивних сил. Йому належить величезна роль у розвитку галузей виробництва, підвищенні продуктивності суспільної праці, підйомі матеріального добробуту і культурного рівня життя українського народу [1].